

PRAKSISOVERSIGT · CIVILPROCES

Praksisoversigt over materiel retskraft og litispendens

Identitetskravene, negativ retskraft og parallelle sager i ind- og udland

Version 2 · Opdateret 3. sep. 2026 · 28 afgørelser · 2008-2025

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Materiel retskraft og litispendens er de to negative procesforudsætninger i civile sager: samme tvist kan hverken pådømmes to gange eller versere to steder samtidig. Begge er i intern dansk ret i vidt omfang ULOVBESTEMTE retsgrundsætninger, som domstolene har udviklet i praksis, men med statutoriske kroge i retsplejelovens regler om formalitetsindsigelser, afvisning under forberedelsen og udsættelse – og med udtrykkelige lovregler, når den konkurrerende sag verserer i Norden eller i en anden EU-medlemsstat. Praksis viser et konsekvent trebenet identitetskrav (samme parter, samme søgsmålsgenstand, samme grundlag), en markant tilbageholdenhed med at statuere retskraft ud over det, en tidligere dom faktisk tog stilling til, og en klar sondring mellem bindende domskonklusion og uforbindende præmisser.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Litispendens og materiel retskraft forudsætter kumulativt identitet mellem parterne, mellem søgsmålsgenstanden og mellem det faktiske og retlige grundlag; svigter blot ét led, foreligger hverken litispendens eller res judicata.
- 02** Indtales en ideel andel af et samlet krav med udtrykkeligt forbehold for senere forhøjelse, omfatter litispendensvirkningen HELE kravet – restkravet kan ikke gøres til genstand for en særskilt sag (OW Bunker).
- 03** Den, der vil udstykke et krav i flere sager, må godtgøre en anerkendelsesværdig interesse i særskilt behandling; procesøkonomiske hensyn alene rækker ikke.
- 04** Partsidentitet er materiel, ikke formel: universalsuccession ved fusion og aftalt debitorskifte bevarer retskraften, mens forskellige kreditorer med forskellige krav ikke uden videre er samme part.
- 05** En afvisningsdom har som udgangspunkt kun retskraft for det afvisningsspørgsmål, der bar afgørelsen – udtalelser om realiteten i en afvisningsdoms præmisser er obiter dictum uden bindende virkning.
- 06** Materiel retskraft afskærer ikke blot de anbringender, der faktisk blev fremsat, men også dem, der kunne og burde have været fremsat i den tidligere sag (prækclusion).

- 07 Også udeblivelsesdomme har materiel retskraft, selv om der ikke er sket nogen realitetsprøvelse af de fremsatte anbringender.
- 08 En ny retlig indpakning af det samme krav – fx erstatning i stedet for tilbagebetaling – bryder ikke retskraften, når sagens kerne og bevisgrundlag er det samme.
- 09 Domstolene udviser tilbageholdenhed med at statuere retskraft, når rækkevidden er tvivlsom, og en afvisning vil medføre et betydeligt retstab for parten.
- 10 Retskraft er tidsafgrænset: en dom, hvis præmisser udtrykkeligt opererer med en bestemt periode, afgør ikke retstillingen for efterfølgende perioder.
- 11 Verserer der en sag i Finland, Island, Norge eller Sverige mellem samme parter om samme spørgsmål, SKAL en senere dansk sag afvises eller udsættes, indtil der foreligger retskraftig udenlandsk afgørelse.
- 12 Efter Bruxelles I-forordningens artikel 29 gælder en bindende og automatisk prioritetsregel: enhver anden ret end den, hvor sagen først er anlagt, udsætter sagen på embeds vegne og erklærer sig inkompetent, når den første rets kompetence er fastslået.
- 13 Tidspunktet for sagsanlæg fastlægges selvstændigt og ensartet i EU-retten; en selvstændig bevisoptagelsesprocedure udgør ikke sagsanlæg, mens en obligatorisk forligsprocedure ved en myndighed med retslige funktioner gør det.
- 14 En tilsidesættelse af litispendensreglerne kan ikke i sig selv begrunde, at en udenlandsk dom nægtes anerkendt som stridende mod ordre public – det ville udgøre en forbudt prøve af domsstatens kompetence.
- 15 Foreligger der ikke litispendens, kan sammenhængende krav alligevel begrunde, at den senere anlagte sag udsættes for at undgå uforenelige afgørelser.
- 16 EU-retten kræver som udgangspunkt ikke, at national retskraft tilsidesættes, men retskraften kan ikke afskære et erstatningssøgsmål mod staten for en sidsteinstansdomstols overtrædelse af EU-retten.
- 17 National ret må ikke tillægge en voldgiftskendelse fra et tredjeland retskraft, hvis foreneligheden med EU-rettens ufravigelige retsgrundsætninger ikke først er blevet effektivt prøvet af en ret med adgang til præjudiciel forelæggelse.
- 18 Også forvaltningsmyndigheders og nævns endelige afgørelser tillægges retskraft: en upåklaget ansættelse binder senere år, og en klageinstans' afgørelse afskærer førsteinstansens kompetence til at behandle samme spørgsmål på ny.

Ulovbestemte grundsætninger med statutoriske kroge i § 1 retsplejeloven

Hverken materiel retskraft eller litispendens er reguleret ved en samlet lovbestemmelse i retsplejeloven. Begge er retsgrundsætninger, som er udviklet i teori og praksis, og som domstolene anvender som negative procesforudsætninger: er de opfyldt, skal sagen afvises, uanset hvad parterne måtte mene.

De processuelle kroge, praksis knytter an til, er derimod lovfæstede:

- **Formalitetssindsigelsens fremsættelse.** Sagsøgte skal fremsætte sine formalitetssindsigelser i svarskriftet, jf. [retsplejelovens § 351, stk. 4](#). Sagsøgte kan samtidig anmode om, at formaliteten påkendes særskilt, jf. [§ 253](#). Fremsættes indsigelsen først senere, kræver det rettens tilladelse efter [§ 358, stk. 2](#).
- **Afgørelsen under forberedelsen.** Retten kan begrænse forberedelsen til et enkelt af sagens spørgsmål og træffe særskilt afgørelse herom, jf. [§ 253, stk. 1 og 2](#). Selve drøftelsen af, om sagen overhovedet kan fremmes, hører hjemme på det forberedende møde efter [§ 353](#) – det er dette spor, Højesteret knyttede an til i OW Bunker-komplekset, hvor [retsplejelovens § 353, stk. 1](#) er den bestemmelse, sagen er registreret på.
- **Udsættelse som alternativ.** Hvor betingelserne for afvisning ikke er opfyldt, men en anden sag eller en administrativ afgørelse kan få betydning, kan retten i stedet udsætte sagen efter [§ 345](#).
- **Grænsen mod stævningens indhold.** Litispendens- og retskraftsspørgsmålet må ikke forveksles med afvisning efter [§ 349, stk. 1](#) på grund af mangler ved stævningen, herunder manglende udførlig fremstilling af de faktiske og retlige omstændigheder, jf. [§ 348, stk. 2, nr. 4](#).

Uden for retsplejeloven findes to udtrykkelige litispendensregler af stor praktisk betydning: [§ 11 i lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav](#) for nordiske sager og [artikel 29 i Bruxelles I-forordningen](#) for sager mellem EU-medlemsstater.

At grundsætningerne er ulovbestemte betyder ikke, at de er upræcise. Justitsministeriets **vejledning om international kompetence i sager om separation og skilsmisse**, punkt 4.3, formulerer den almindelige litispendensregel med en klarhed, der også har værdi uden for familieretten: den udenlandske sag har forrang, hvis den blev anlagt først, forudsat at der er *identitet mellem parterne i begge sager*, at *sagernes faktiske og retlige grundlag er det samme*, og at *den udenlandske afgørelse kan forventes anerkendt i Danmark* – se [vejledningens punkt 4.3](#). Uden for konventionssamarbejdet er reglen mere forsigtig formuleret: der gælder næppe en generel regel, men myndigheden kan efter en konkret vurdering afvise, jf. [vejledning om international kompetence i sager om forældremyndighed m.v.](#), punkt 5.9.2.

Retsplejerådet har i **betænkning nr. 1436/2004 om adgang til domstolene** beskrevet civilprocessens grundformål på en måde, der forklarer hvorfor begge grundsætninger findes: den civile retsplejes formål er at afgøre retstvister, og domstolenes afgørelser og muligheden for tvangsfuldbyrdelse af dem skal bidrage til at skabe stabilitet og ro i samfundet. Retkraft og litispendens er de processuelle værktøjer, der sikrer, at en afgjort tvist forbliver afgjort.

Afgrænsningsmæssigt bemærkes, at [retsplejelovens § 361](#) trods sin overskrift i praksis ikke er en litispendensbestemmelse; den regulerer hævelse og henvisning af forbrugersager til Forbrugerklagenævnet m.fl. Netop denne misforståelse blev afvist i **BS-33211/2018-LYN**, hvor Retten i Lyngby fastslog, at bestemmelsen ikke fandt anvendelse på verserende klagesager ved Statsforvaltningen og Planklagenævnet, jf. [kendelsen](#).

LOV

[Lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav § 11](#)[Retsplejeloven § 253, stk. 1-2](#)[Retsplejeloven § 345](#)[Retsplejeloven § 348, stk. 2](#)[Retsplejeloven § 349, stk. 1](#)[Retsplejeloven § 351, stk. 4](#)[Retsplejeloven § 353, stk. 1](#)[Retsplejeloven § 358, stk. 2](#)[Retsplejeloven § 361](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesteret stadfæster afvisning af sag om tilbagebetaling af aktieudbytte grundet litispendens	22.03.2022
	Byretten · Kendelse om udsættelse af retssag vedrørende byggetilladelses gyldighed grundet verserende klagesager hos Statsforvaltningen og Planklagenævnet	07.12.2018

Identitetskravene: samme parter, samme søgsmålsgenstand, samme grundlag

Praksis anvender konsekvent et trebenet identitetskrav. Alle tre led skal være opfyldt; svigter blot ét, foreligger hverken litispendens eller negativ retskraft.

Samme parter. Partsidentiteten bedømmes materielt, ikke formelt. I Sø- og Handelsrettens delafgørelse i **BS-35041/2021-SHR** fandt retten det "utvivlsomt", at sagerne angik samme parter, fordi Molslinjen ved fusion havde succederet i Danske Færgers rettigheder og forpligtelser efter [selskabslovens § 250, stk. 1](#), og fordi sagsøgte cvr-nummer under den tidligere sags forberedelse var ændret til Molslinjens, jf. [delafgørelsen](#). Samme materielle betragtning bar Østre Landsrets resultat i **BS-45160/2024-OLR**, hvor et parts- og debitorskifte fra FS Finans III A/S til Finansiell Stabilitet – som sagsøgeren udtrykkeligt havde samtykket i – ikke brød retskraften mellem parterne, jf. [dommen](#).

EU-Domstolen har i **C-381/23** formuleret den samme tanke på et selvstændigt EU-retligt grundlag: parterne kan anses for identiske, selv om de formelt er forskellige personer, hvis deres interesser er så *identiske og uadskillelige*, at en dom mod den ene har retskraft over for den anden, jf. [dommen](#).

Samme søgsmålsgenstand. Kriteriet indebærer, at kravene skal forfølge samme formål bedømt ud fra påstandene. I **C-381/23** var betingelsen ikke opfyldt: den belgiske sag angik godtgørelse for allerede afholdte udgifter, mens den tyske sag angik løbende underholdsbidrag fremadrettet – forskellige formål og kun delvist overlappende perioder. Tilsvarende i **C-226/15** (English pink), hvor Domstolen afviste retskraft af en national EU-varemærkedomstols krænkelsesdom over for EUIPO's indsigelsessag, fordi sagsgenstandene var forskellige, jf. [dommen](#). Domstolen sammenfattede kravet klassisk:

Betingelserne for anvendelse af princippet om retskraft, som kræver identitet mellem parter, sagsgenstand og grundlag, var ikke opfyldt, da sagsgenstandene i de to sager var forskellige.

Samme grundlag. Her ligger den danske praksis' tyngdepunkt. I **Sag 358/2012** og **Sag 359/2012** (ebh-fonden) gjorde de sagsøgte gældende, at konkursboets erstatningssag var overlappende med to andre verserende sager mod bl.a. samme bestyrelsesformand. Højesteret tiltrådte landsrettens vurdering af, at erstatningssagen ikke var identisk med de øvrige sager, fordi de retlige og faktuelle spørgsmålsstillinger var tilstrækkeligt adskilte til at tillade uafhængige procesforløb, jf. [kendelsen](#). Afgørelsen er et vigtigt korrektiv: et fælles faktisk kompleks – her ebh-fondens sammenbrud – gør ikke i sig selv flere ansvarssager til én og samme sag.

LOV	Selskabsloven § 250, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets kendelse om litispendens og afvisning i erstatningssag mod ledelse og revision i ebh-fonden	23.05.2013
	EU-Domstolen · Fortolkning af litispendens og sammenhængende krav i sager om underholdspligt efter forordning nr. 4/2009	06.06.2024
	EU-Domstolen · Retkraft af en EU-varemærkedomstols afgørelse: Sondring mellem krænkelsessag og EUIPO's indsigelsessag (English pink)	20.07.2016

Landsretten · Landsretten stadfæster afvisning af erstatningskrav efter tidligere fogedsag	18.03.2025
Sø- og Handelsretten · Delafgørelse om Negativ Retskraft i Sag mellem Molslinjen og Rønne Havn vedrørende Konkurrenceretlige Forhold	24.06.2024

§ 3 OW Bunker-doktrinen: ideel andel, forbehold og kravet om anerkendelsesværdig interesse

Den mest markante danske afgørelse om litispendens er Højesterets dom af 22. marts 2022 i **Sag 54/2021 / BS-54/2021-HJR** i OW Bunker-komplekset.

Faktum er enkelt og lærerigt. OW Bunker-koncernens samlede tab som følge af udlodninger i 2013 blev opgjort til 1.214 mio. kr. I december 2016 anlagde O.W. Supply & Trading A/S under konkurs *konkurssag I* mod de senere indstævnte, men begrænsede af procesøkonomiske grunde påstanden til 200 mio. kr. – med et udtrykkeligt forbehold for senere at forhøje kravet til det fulde beløb. I oktober 2017 anlagde to andre koncernselskaber under konkurs *konkurssag II* med påstand om restbeløbet på 1.014 mio. kr., efter at kravene var tilbagetransporteret til dem.

Post	Beløb
Koncernens samlede krav	1.214 mio. kr.
Indtalt i konkurssag I (ideel andel)	200 mio. kr.
Påstand i konkurssag II (restbeløb)	1.014 mio. kr.

Højesteret stadfæstede Østre Landsrets afvisning. Det bærende led var kvalifikationen af den første påstand som en *ideel andel* af det samlede krav:

Efter indholdet af stævningen i konkurssag I og af de øvrige grunde, som landsretten har henvist til om baggrunden for og forløbet frem til sagsanlægget den 23. december 2016, tiltræder Højesteret, at O.W. Supply & Trading A/S under konkurs i konkurssag I indtalte en ideel andel på 200 mio. kr. af OW Bunker-koncernens samlede krav på 1.214 mio. kr. i anledning af udlodninger i 2013, og at kravet i henhold til transport af 22. december 2016 blev indtalt på vegne af bl.a. appellanterne i denne sag (konkurssag II).

Herefter fulgte konklusionen, som samtidig indfører det retskrav på begrundelse, der gør dommen til en retningslinje:

Højesteret finder, at kravet på restbeløbet 1.014 mio. kr., som denne sag angår, hviler på det samme grundlag som det krav, der allerede er indtalt og er til prøvelse i konkurssag I. Herefter er konkurssag I til hinder for, at kravet på 1.014 mio. kr. prøves under denne sag. Højesteret tiltræder i den forbindelse, at det ikke er godtgjort, at der foreligger en anerkendelsesværdig interesse, der kan føre til, at kravet på 1.014 mio. kr. kan behandles under en særskilt sag.

Dommen kan læses som tre selvstændige udsagn, jf. [Sag 54/2021](#) og [BS-54/2021-HJR](#):

- **Forbeholdet virker mod den, der tager det.** Netop forbeholdet om forhøjelse dokumenterede, at hele retsforholdet var bragt for retten, og at der var tale om indtaling af en ideel andel – ikke af et selvstændigt delkrav.
- **Transport og tilbagetransport af krav og skift af sagsøgende selskab ændrer ikke det underliggende retsforhold.** Litispendensen følger kravet, ikke kreditorens navn.
-

Udstykning kræver positiv begrundelse. Den, der vil have et restkrav behandlet i en ny sag frem for at udvide påstanden i den verserende, må godtgøre en anerkendelsesværdig interesse i det. Procesøkonomi alene rækker ikke.

Appellanterne søgte at bryde identiteten ved at pege på en efterfølgende SKAT-afgørelse om indeholdelse af udbytteskat som et selvstændigt ansvarsgrundlag opstået efter konkurssag I. Det slog ikke igennem. Sammenholdt med ebh-fonden-kendelsen tegner der sig et billede: identitetsvurderingen retter sig mod det underliggende retsforhold, ikke mod den retlige etikette, kravet gives.

LOV	Retsplejeloven § 353, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret stadfæster afvisning af sag om tilbagebetaling af aktieudbytte grundet litispendens	22.03.2022
	Højesteret · Højesterets kendelse om litispendens og afvisning i erstatningssag mod ledelse og revision i ebh-fonden	23.05.2013

§ 4 Negativ retskraft: hvornår afskærer den tidligere dom en ny sag?

Negativ materiel retskraft betyder, at en endelig afgørelse afskærer fornyet prøvelse af det, den afgjorde. Praksis anvender princippet håndfast, men afgrænser det snævert til det faktisk afgjorte.

Ny retlig indpakning bryder ikke retskraften. Mela Holding-sagskomplekset illustrerer det klart. Efter at Østre Landsret ved dom af 22. september 2023 havde afvist selskabets betalingspåstand med den begrundelse, at fogedretten og Vestre Landsret havde foretaget en udtømmende prøvelse af netop det spørgsmål, anlagde selskabet en NY sag – nu med påstand om erstatning for ulovlig fogedforretning efter [retsplejelovens § 505](#). Københavns Byret afviste i **BS-56437/2023-KBH**:

Retten lægger efter indholdet af landsrettens dom, herunder de forklaringer, der blev afgivet for landsretten og præmisserne vedrørende afgørelsen om, at FS Finans III A/S (Finansiel Stabilitet) til Mela Holding ApS skulle udlevere skadesløsbrevet på 2 mio. kr., til grund, at landsretten traf beslutningen om at afvise at tage stilling til betalingspåstanden med kendskab til aftalerne mellem Person 1 og Person 2 fra Amagerbanken.

Afgørende var, at grundlaget for erstatningsansvaret – herunder forklaringerne om den påståede begrænsningsaftale – var kendt på tidspunktet for landsrettens behandling. Selskabet kunne derfor ikke genrejse tvisten ved at ændre retlig vinkling, jf. [byrettens dom](#). Østre Landsret stadfæstede i **BS-45160/2024-OLR** med byrettens egne grunde og tilføjede, at ankedommen af 22. september 2023 tillige havde truffet endelig bestemmelse om sagsomkostningerne for by- og landsret – hvorfor også omkostningsdelen af erstatningskravet var retskraftigt afgjort, jf. [landsrettens dom](#).

Retskraften rækker til den, der har erhvervet kravet. I Sø- og Handelsrettens afgørelse i **V-76-07, V-84-07, V-92-07 og V-103-07** havde Nial ApS overtaget et erstatningskrav på 61.156.000 kr. fra det konkursramte CAPV ApS' bo og gjorde det gældende mod Crocs med påstand om, at et fogedforbud var ulovligt. Retten afviste kravet, fordi de forudgående udeblivelsesdomme af 13. februar 2009 allerede havde fastslået, at forbuddet var lovligt gjort og forfulgt:

Det blev fremhævet, at de afsagte domme har retskraft, og de spørgsmål som dommene har afgjort, kan ikke prøves på ny, eller ikke i den form at retten anmodes om at tage stilling til et krav om erstatning for forbuddene.

Det var uden betydning, at Nial havde overtaget kravet inden dommene, og at dommene var udeblivelsesdomme, jf. [afgørelsen](#).

Men retskraften er tidsafgrænset. Modstykket findes i **BS-35041/2021-SHR**, hvor Rønne Havn gjorde gældende, at Sø- og Handelsrettens dom af 7. maj 2021 – der frifandt havnen for misbrug af dominerende stilling i perioden 1. januar til 31. august 2018 – også afgjorde spørgsmålet for tiden derefter. Retten afviste dette. Det bærende var dommens egen periodeafgrænsning:

Retten lagde vægt på, at 2018-dommens præmisser "udtrykkeligt opererer med perioden 1. januar til 31. august 2018 og henviser til perioden som 'den pågældende periode' og 'den relevante periode'."

Retten fremhævede dertil, at Molslinjen fra 1. september 2018 var indtrådt i et NYT kontraktforhold med havnen, og at fremsættelsen af anerkendelsespåstanden for den efterfølgende periode derfor var:

naturlig og velbegrundet og kan ikke ses som et illoyalt forsøg på at få prøvet et tidligere påkendt spørgsmål.

Endelig formulerede retten en generel tilbageholdenhedsnorm: der bør udvises tilbageholdenhed med at statuere retskraft, når der kan være berettiget tvivl om rækkevidden, og når en afvisning kan medføre et betydeligt retstab – her ved at afskære en egentlig konkurrenceretlig analyse. Se [delafgørelsen af 24. juni 2024](#) og [delafgørelsen af 17. juni 2024](#).

Tilbageholdenhedsnormen er praksisoversigtens vigtigste modvægt til OW Bunker: hvor Højesteret afskar udstykning af ét og samme krav, afviste Sø- og Handelsretten at strække en periodeafgrænset dom ud over sin egen tidsramme.

LOV	Konkurrenceloven § 11	Retsplejeloven § 505
PRAKSIS	Landsretten · Landsretten stadfæster afvisning af erstatningskrav efter tidligere fogedsag 18.03.2025 Sø- og Handelsretten · Delafgørelse om Negativ Retskraft i Sag mellem Molslinjen og Rønne Havn vedrørende Konkurrenceretlige Forhold 24.06.2024 Sø- og Handelsretten · Delafgørelse om negativ retskraft: Molslinjens søgsmål mod Rønne Havn om misbrug af dominerende stilling fortsætter 17.06.2024 Sø- og Handelsretten · Kendelse om vidnegodtgørelse trods afmeldt vidne 08.10.2009 Byretten · Erstatningssag for ulovlig fogedforretning afvist på grund af retskraft 06.09.2024	

§ 5 Præklusion af anbringender og udeblivelsesdommes retskraft

Materiel retskraft rammer ikke kun det, der blev sagt, men også det, der kunne og burde have været sagt. Præklusionen er retskraftens skarpeste kant.

Retten i Randers formulerede princippet præcist i **BS-976/2008-RAN**. To adcitationssager om mangler ved trægulve i to lejligheder fulgte efter en udeblivelsesdom af 8. juni 2007 vedrørende en tredje lejlighed, hvor alle tre leverancer var sket under samme aftale og i samme parti. Retten fandt, at den tidligere dom havde retskraft i adcitationssledet:

Uanset at retten ikke i sagen med Person 1 har foretaget nogen realitetsprøvelse af Timberman Denmark A/S's anbringender, da denne blev afgjort som udeblivelsesdom, findes retten ved dommen af 8. juni 2007 med retskraft også i nærværende sager mellem de samme parter i adcitationssledet at have taget stilling til Timberman Denmark's

anbringender vedrørende betydningen af 2. sortering og købers undersøgelsespligt, hvorfor Timberman Denmark A/S er afskåret fra at få disse anbringender prøvet under de nye adcitationssager.

To pointer følger heraf. For det første tillægges **udeblivelsesdomme** samme materielle retskraft som kontradiktoriske domme, selv om der ikke er sket nogen realitetsprøvelse. For det andet er retskraften **anbringendespecifik**: retten afviste samtidig adciteredes subsidiære synspunkt om, at 2007-dommen endeligt havde gjort op med erstatningspligtens STØRRELSE for hele partiet. Dommen havde fastslået erstatningskravets eksistens og friholdelsespligten, men ikke udmålingsrammen for de øvrige lejligheder, jf. [kendelsen](#).

Prækclusionen slår også igennem ved fogedretlige afgørelser. I **BS-35/2022-HJR** havde fogedretten den 19. januar 2017 fremmet en sag til udlæg efter [kreditaftalelovens § 42, stk. 2](#) og opgjort restfordringen til 294.518 kr. Kendelsen blev ikke kæret. Da skyldneren mere end tre år senere havde vindiceret bilen fra tredjemand, søgte hun at få opgørelsen genåbnet efter [kreditaftalelovens § 41](#) og at gøre indsigelse om manglende kreditværdighedsvurdering efter [§ 7 c](#). Højesteret afviste begge dele:

Højesteret finder på den anførte baggrund, at Kærende ikke har krav på en prøvelse af, om hun efter vindikation af BMW'en har krav på at tilbagelevere den til fuld og endelig afgørelse, jf. kreditaftalelovens § 41, eller om opgørelsen af restfordringen kan tilsidesættes, fordi Indkærede (bank) ikke har foretaget en fyldestgørende kreditvurdering inden kreditaftalens indgåelse i 2015, jf. lovens § 7 c.

Højesteret lagde vægt på, at forarbejderne til reglerne om ejendomsforbehold – der bygger på **betænkning nr. 839/1978** – netop tilsigtede at gøre tilbagetagelsesforretningen til et udlægsgrundlag med bindende virkning, og at indsigelsen om kreditvurderingen var prækluderet, da kendelsen ikke blev kæret. At skyldneren var uden skyld i genstandens fravær ændrede intet. Se [dommen](#). Om den fogedretlige side i øvrigt henvises til [fogedretsbehandling](#).

LOV	Kreditaftaleloven § 7c	Kreditaftaleloven § 41	Kreditaftaleloven § 42, stk. 2	
	Retsplejeloven § 501, stk. 1-2			
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret: Anvendelse af kreditaftalelovens § 42, stk. 2, afskærer efterfølgende anvendelse af § 41			11.05.2023
	Byretten · Kendelse om retskraft af tidligere dom i adcitationssager			17.11.2008

§ 6 Afvisningsdommes retskraft og grænsen mod uforbindende præmisser (obiter dictum)

Den skarpeste principielle afgrænsning af retskraftens rækkevidde findes i Højesterets dom af 10. december 2020 i **BS-441/2020-HJR**.

A var frihedsberøvet i henhold til en behandlingsdom og blev på retspsykiatrisk afdeling underlagt et regelsæt, hvorefter døren til hans stue var lukket det meste af døgnet, og en reol var placeret foran døråbningen i de øvrige timer. Foranstaltningen blev indbragt for domstolene efter [retsplejelovens kapitel 43 a](#). Retten i Odense og Østre Landsret AFVISTE sagen med den begrundelse, at indgrebet ikke udgjorde en selvstændig administrativ frihedsberøvelse i [grundlovens § 71](#)'s forstand – men landsretten tilføjede i præmisserne, at foranstaltningerne var lovlige ud fra anstalts- og nødretsbetragtninger.

Da A herefter anlagde en almindelig civil sag med påstand om ugyldighed og tortgodtgørelse, afviste både byret og landsret den under henvisning til materiel retskraft. Højesteret ophævede og hjemviste:

Højesteret finder på den baggrund, at Østre Landsrets afvisningsdom ikke har retskraft vedrørende spørgsmålet, om den omhandlede foranstaltning var lovlig... men at landsrettens dom i præmisserne alene indeholder en for parterne uforbindende udtalelse om dette spørgsmål (obiter dictum).

Begrundelsen hviler på et procesretligt ræsonnement med generel rækkevidde: en prøvelse af foranstaltningens lovlighed var ikke nødvendig for at afgøre afvisningsspørgsmålet. Retten kan ikke afvise sagen og alligevel i præmisserne træffe retskraftig afgørelse om realiteten – det ville udgøre en omgåelse af de processuelle regler og gøre kapitel 43 a til et retsmiddel i sager, der ikke hører hjemme dér. Højesteret fremhævede desuden, at en afvisning ville have afskåret A fra et effektivt retsmiddel i overensstemmelse med **EMRK artikel 13**, da hans anbringender efter artikel 3 og 8 ellers aldrig ville blive prøvet. Se [dommen](#).

De retningslinjer, dommen udkrystalliserer, er:

- En **afvisningsdom** har retskraft for det afvisningsspørgsmål, der bar afgørelsen – her at der ikke forelå en selvstændig frihedsberøvelse – men som udgangspunkt IKKE for realiteten.
- Præmisser, der ikke var **nødvendige** for afgørelsen, er obiter dictum og binder ikke parterne.
- Ved tvivl om rækkevidden vejer hensynet til **effektiv adgang til domstolsprøvelse** til fordel for realitetsbehandling.

Sammenholdt med Mela Holding-komplekset træder en nuance frem, som praktikerne skal have styr på: den ØSTRE landsretsdom af 22. september 2023 i Mela-sagen afviste ganske vist betalingspåstanden, men gjorde det efter en bevisførelse om begrænsningsaftalen, og landsretten dømte samtidig materielt om skadesløsbrevets udlevering. Det var netop denne UDTØMMENDE prøvelse, der bar retskraften i den senere sag. En afvisning, der hviler på en fuldt gennemført realitetsprøvelse af det omtvistede spørgsmål, virker altså anderledes end en afvisning, hvor spørgsmålet aldrig blev prøvet.

LOV	Grundloven § 71	Retsplejeloven § 387	Retsplejeloven § 468	Retsplejeloven § 469
PRAKSIS	Højesteret · Retkraft af afvisningsdom i sag om administrativ frihedsberøvelse i forhold til efterfølgende civil sag Landsretten · Landsretten stadfæster afvisning af erstatningskrav efter tidligere fogedsag Byretten · Erstatningssag for ulovlig fogedforretning afvist på grund af retskraft			10.12.2020 18.03.2025 06.09.2024

Udsættelse frem for afvisning: retsplejelovens § 345 og § 7 sammenhængende krav

Litispændens er en alt-eller-intet-mekanisme: enten afvises sagen, eller den fremmes. Praksis viser, at retterne ofte foretrækker den mellemløsning, som [retsplejelovens § 345](#) tilbyder – udsættelse, når det er påkrævet, herunder for at afvente en administrativ eller retlig afgørelse, der vil kunne få indflydelse på sagens udfald.

Den ledende byretsafgørelse er **BS-33211/2018-LYN**. Seks sagsøgere havde anlagt sag mod Rudersdal Kommune og to medsagsøgte om gyldigheden af en byggetilladelse og kommunens manglende håndhævelse af en tinglyst deklaration, mens klagesager om de samme spørgsmål verserede ved Statsforvaltningen og

Planklagenævnet. To af de sagsøgte påstod sagen AFVIST under henvisning til [retsplejelovens § 361](#). Retten i Lyngby afviste dette – bestemmelsen fandt ikke anvendelse – men udsatte i stedet sagen:

Retten finder det sandsynliggjort, at klagernes udfald vil få en sådan betydning for sagens udfald, at udsættelse er påkrævet og hensigtsmæssig, jf. retsplejelovens § 345.

Se [kendelsen](#). Afgørelsen illustrerer den vigtige skelnen mellem *litispendens i egentlig forstand* (der forudsætter fuld identitet og fører til afvisning) og *praktisk sagssamordning* (der kun kræver, at det andet forums afgørelse kan påvirke udfaldet, og fører til berostillelse).

EU-retten anvender den samme todeling systematisk. Foreligger der ikke litispendens efter [Bruxelles I-forordningens artikel 29](#), kan sammenhængende krav alligevel begrunde udsættelse efter [artikel 30](#), hvis kravene er så snævert forbundne, at det er ønskeligt at behandle dem samtidig for at undgå uforenelige afgørelser. Netop denne vej anviste EU-Domstolen i **C-381/23**, hvor identitetskravene ikke var opfyldt, men hvor den tyske ret kunne udsætte sagen efter [artikel 13 i forordning nr. 4/2009](#), jf. [dommen](#).

Også Retsplejerådet har i **betænkning nr. 1468/2005 (Reform af den civile retspleje IV)** peget på berostillelse som det praktiske alternativ til processuelle blokeringer: en part med et krav, der ligner en verserende prøvesag, kan opnå tilsvarende retsstilling ved at anlægge en retssag, der efterfølgende sættes i bero på udfaldet af prøvesagen – med de dertil hørende virkninger for forældelsesafbrydelse og procesrente. Om gruppevis håndtering af ensartede krav henvises i øvrigt til [gruppesoegsmaal](#).

LOV	Bruxelles I-forordningen § 30	Retsplejelovent § 345	Retsplejelovent § 361
PRAKSIS	EU-Domstolen · Fortolkning af litispendens og sammenhængende krav i sager om underholdspligt efter forordning nr. 4/2009 06.06.2024 Byretten · Kendelse om udsættelse af retssag vedrørende byggetilladelses gyldighed grundet verserende klagesager hos Statsforvaltningen og Planklagenævnet 07.12.2018		

Litispendens over for udlandet: den nordiske regel og Bruxelles I-forordningen

Hvor den konkurrerende sag verserer i udlandet, er litispendensreglen lovfæstet – og skærpet fra en mulighed til en pligt.

Norden. [§ 11 i lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav](#) er ubetinget formuleret:

Er retssag svævende i Finland, Island, Norge eller Sverige, og kan der i denne sag træffes en afgørelse, der efter loven har bindende virkning her i landet, skal en senere rejst sag i Danmark mellem de samme parter om samme spørgsmål afvises eller udsættes, indtil der er truffet retskraftig afgørelse i den udenlandske sag.

Bestemmelsen har tre betingelser: (1) den udenlandske sag skal være anlagt FØRST, (2) parterne og spørgsmålet skal være de samme, og (3) den udenlandske afgørelse skal kunne få bindende virkning her efter lovens [§ 1](#). Retsvirkningen er alternativ: afvisning ELLER udsættelse. Reglen har et spejlbillede i lovens [§ 8, nr. 4](#), hvorefter loven ikke gælder for en afgørelse truffet i en retssag, der er rejst på et tidspunkt, da sag mellem samme parter om samme spørgsmål allerede var svævende ved en dansk domstol – den nordiske dom, der er afsagt i strid med prioritetsreglen, anerkendes altså ikke her.

EU. Bruxelles I-forordningens artikel 29 opstiller en bindende og automatisk prioritetsregel med de samme tre identitetskrav – samme genstand, samme grundlag, samme parter:

Såfremt krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige medlemsstater, udsætter enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne sagen, indtil denne rets kompetence er fastslået.

Når den første rets kompetence er fastslået, erklærer enhver anden ret sig inkompetent, jf. [artikel 29, stk. 3](#). Over for TREDJELANDE er ordningen fakultativ: retten i medlemsstaten KAN udsætte sagen efter [artikel 33](#) og skal afvise, hvis sagen i tredjelandet er afsluttet med en afgørelse, der kan anerkendes her; [artikel 34](#) rummer den tilsvarende adgang ved sammenhængende krav.

Tidspunktet for sagsanlæg er derfor det afgørende faktum, og det fastlægges selvstændigt og ensartet i EU-retten. To domme afgrænser begrebet:

- I **C-29/16** (HanseYachts) fastslog Domstolen, at indledningen af en fransk selvstændig bevisoptagelsesprocedure (*expertise judiciaire*) IKKE er sagsanlæg i relation til et efterfølgende realitetssøgsmål. Der er en tydelig skillelinje mellem bevisoptagelsen og et eventuelt realitetssøgsmål, og retten har udtømt sine beføjelser, når bevisoptagelsen er anordnet. Se [dommen](#).
- I **C-467/16** (Schlömp) nåede Domstolen det modsatte resultat for en obligatorisk schweizisk forligsmyndighed under Lugano II. Efter en FUNKTIONEL fortolkning – "en myndighed betragtes som en ret i kraft af sine funktioner snarere end den formelle klassifikation, den henhører under i henhold til national ret" – var forligsmyndigheden en "ret", fordi proceduren er obligatorisk og kontradiktorisk, myndigheden kan afsige bindende dom i mindre tvister, stadfæste forlig med retskraftig virkning og er underlagt inhabilitetsgarantier. Datoen for mæglingsanmodningen var derfor det afgørende tidspunkt, jf. [dommen](#).

Den funktionelle tilgang er videreført i **C-343/22**, hvor Domstolen fastslog, at det er STÆVNINGEN i det efterfølgende civile søgsmål – og ikke det forudgående schweiziske betalingspåbud – der udgør det "indledende processkrift", jf. [dommen](#).

Sanktionen ved brud på prioritetsreglen. Hvad sker der, hvis den senere anlagte ret ignorerer litispendensreglen og dømmer? Svaret gav Domstolen i **C-386/17** (Liberato): den fejlagtige tilsidesættelse af litispendensreglerne kan IKKE i sig selv begrunde, at den udenlandske dom nægtes anerkendt som stridende mod ordre public. Litispendens er et KOMPETENCEspørgsmål, og en prøvelse af, om reglerne blev anvendt korrekt, ville nødvendigvis indebære en efterprøvelse af domsstatens kompetence – hvilket er forbudt:

disse regler er til hinder for, at retterne i den medlemsstat, som den ret, ved hvilken der først blev anlagt sag, henhører under, alene af denne grund afslår at anerkende denne afgørelse. Navnlig kan denne tilsidesættelse ikke i sig selv begrunde en manglende anerkendelse af den nævnte afgørelse med den begrundelse, at den åbenbart er i strid med denne medlemsstats grundlæggende retsprincipper.

Se [dommen](#). Forbuddet mod kompetenceprøvelse er nu udtrykkeligt hjemlet i [artikel 45, stk. 3](#).

Det er derimod retskraften SELV – ikke litispændens – der bærer nægtelsesgrundene i [artikel 45, stk. 1, litra c](#) (uforenelighed med en afgørelse mellem samme parter i anmodningsstaten) og [litra d](#) (uforenelighed med en tidligere afgørelse mellem samme parter i en tvist med samme genstand og samme grundlag). Ordre public-forbeholdet i [litra a](#) skal fortolkes indskrænkende. Rene jurisdiktionsspørgsmål uden litispændelselement behandles i [international-jurisdiktion](#).

LOV

Bruxelles I-forordningen § 29

Bruxelles I-forordningen § 33

Bruxelles I-forordningen § 34

Bruxelles I-forordningen § 45, stk. 1, 3

Lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav § 1

Lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav § 8

Lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav § 11

PRAKSIS

EU-Domstolen · Fortolkning af begrebet 'indledende processkrift' i Lugano II-konventionen vedrørende schweiziske betalingspåbud	30.03.2023
EU-Domstolen · Tilsidesættelse af regler om litispændens som grundlag for ikke-ankendelse af retsafgørelser i ægteskabs- og forældreansvarssager	16.01.2019
EU-Domstolen · Fortolkning af Lugano II-konventionen: Er en obligatorisk schweizisk forligsmyndighed en 'ret' i forbindelse med litispændens?	19.12.2017
EU-Domstolen · Bruxelles I-forordningen og litispændens: Tidspunktet for sagens anlæggelse ved forudgående selvstændig bevisoptagelse (expertise judiciaire)	03.05.2017

§ 9 EU-retten grænser for national retskraft

EU-Domstolen har gentagne gange skullet afveje retskraftens retssikkerhedsfunktion mod EU-retten effektive gennemslag. Praksis er nuanceret, men grundsætningen er stabil: retskraften respekteres, MEN den må ikke afskære de retsmidler, EU-retten selvstændigt kræver.

Udgangspunktet: retskraften står fast. I **C-34/19** (Telecom Italia) fastslog Domstolen, at princippet om retskraft som udgangspunkt ikke kan tilsidesættes af EU-retten – men at et erstatningssøgsmål mod staten for en fejlagtig dom kan anlægges, jf. [dommen](#). Samme balance i **C-261/21**, hvor italiensk procesret uden at stride mod EU-retten kunne afskære genoptagelse af en endelig dom, der angiveligt fejlfortolkede Domstolens egen præjudicielle afgørelse i samme sag; medlemsstaternes procesautonomi forpligter ikke til nye retsmidler, når ækvivalens- og effektivitetsprincipperne er opfyldt, jf. [dommen](#).

Men retskraften kan ikke blokere statsansvar. I **C-620/17** fastslog Domstolen, at en medlemsstats erstatningsansvar for tab forvoldt af en ret i sidste instans er underlagt Köbler-betingelserne, og at retskraft IKKE udelukker dette ansvar. En national regel, der generelt udelukker sagsomkostninger fra erstatningen, er uforenelig med EU-retten, jf. [dommen](#).

Forbrugerbeskyttelse sætter en kvalitativ grænse. To afgørelser afgrænser, hvad en retskraftig afgørelse om urimelige kontraktvilkår faktisk dækker:

- **C-231/23:** nationale retskraftregler strider som udgangspunkt ikke mod direktiv 93/13, forudsat at den tidligere retskraftige afgørelse om et DELVIST krav indeholder en tilstrækkelig begrundelse for vurderingen af vilkårenes gyldighed. Er visse vilkår ikke behandlet i den første afgørelse, kan den efterfølgende domstol efterprøve dem af egen drift, jf. [kendelsen](#).

C-178/23: direktivet kræver ikke tilsidesættelse af retskraft alene på grund af forbrugers manglende advokatbistand eller passivitet, men det afgørende er, om den første afgørelse blev behørigt forkyndt, og om processuelle mangler – såsom manglende begrundelse – reelt afskar forbrugeren fra at udøve sine rettigheder, jf. [dommen](#).

Begge afgørelser knytter retskraften til den FAKTISKE begrundelse – samme grundtanke som i Molslinjen-afgørelsen om periodeafgrænsning.

Retskraft af private tvistløsningsorganer. Den skarpeste nyere afgørelse er **C-600/23** (RFC Seraing). Belgisk ret tillagde en kendelse fra Den Internationale Sportsdomstol (CAS) i Schweiz retskraft mellem parterne og beviskraft over for tredjemand, hvorved spørgsmålet om FIFA-reglernes forenelighed med EU-retten blev anset for endeligt afgjort – af et privat organ i et tredjeland uden adgang til præjudiciel forelæggelse. Domstolen (Store Afdeling) fastslog, at [artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU](#) sammenholdt med [artikel 267 TEUF](#) og [chartrets artikel 47](#) er til hinder herfor, når foreneligheden med Unionens ufravigelige retsgrundsætninger ikke forinden er blevet effektivt efterprøvet af en retsinstans i medlemsstaten med præjudiciel kompetence. Domstolen lagde vægt på, at voldgiftsmekanismer i sportsforbund reelt er "pålagt", og at den nationale dommer af egen drift skal se bort fra hindrende nationale retskraftsregler. Se [dommen](#). Den egentlige voldgiftsretlige retskraft og tilsidesættelse af kendelser behandles i [voldgift](#).

LOV	Bruxelles I-forordningen § 45, stk. 1	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Prøvelse af CAS-kendelser og effektiv retsbeskyttelse i sportstvister i forhold til EU-ret	01.08.2025
	EU-Domstolen · Forbrugerbeskyttelse mod retskraft: Kan en endelig dom om urimelige kontraktvilkår tilsidesættes ved manglende advokatbistand?	07.11.2024
	EU-Domstolen · Res judicata og urimelige kontraktvilkår: Grænser for retskraft ved delvise betalingskrav mod forbrugere	18.12.2023
	EU-Domstolen · National begrænsning af genoptagelse af endelige domme i lyset af EU-domstolens præjudicielle afgørelser	07.07.2022
	EU-Domstolen · Ulovlige omsætningsbaserede afgifter for teletjenester og grænserne for retskraft i EU-retten	04.03.2020
	EU-Domstolen · Medlemsstaters erstatningsansvar for domstoles tilsidesættelse af EU-retten og adgangen til fornyet prøvelse ved offentlige udbud	29.07.2019

Retskraft uden for domstolene: nævn, tilsyn og

§ 10 forvaltningsafgørelser

Retskraftsprincippet er ikke forbeholdt domstolene. Nævn og forvaltningsmyndigheder anvender det både som en kompetenceafgrænsning og som en beskyttelse af den, der har vundet.

Skatteforvaltningen. Landsskatteretten har i **22-0093740** udtrykkeligt behandlet res judicata i skatteansættelser. Efter at Landsskatteretten den 15. september 2022 havde taget stilling til genoptagelse for indkomståret 2011, anmodede klageren på ny Skattestyrelsen om ekstraordinær genoptagelse. Landsskatteretten stadfæstede afslaget:

Landsskatteretten har ved afgørelse af 15. september 2022 taget stilling til genoptagelse af klagerens skatteansættelse for indkomståret 2011. Herefter og henset til at der ikke foreligger nye oplysninger, der ikke tidligere har været behandlet, og som opfylder et af kriterierne i skatteforvaltningslovens § 27, stk. 1, for ekstraordinær genoptagelse, har

Skattestyrelsen således ikke i medfør af skatteforvaltningslovens § 27, stk. 3, kompetence til at genoptage klagerens skatteansættelse for 2011.

Afgørelsen fastlægger samspillet mellem [skatteforvaltningslovens § 14, stk. 1, nr. 2](#) – hvorefter told- og skatteforvaltningen ikke kan træffe afgørelse i en sag, som Landsskatteretten allerede har taget stilling til – og undtagelsen i [§ 27, stk. 3](#), som kun åbner for fornyet behandling, hvis der foreligger nye oplysninger, der opfylder et af genoptagelseskriterierne. Se [afgørelsen](#).

Endelighed binder på tværs af år. I **17-0844597** havde SKAT ved en upåklaget afgørelse for indkomståret 2011 nulstillet et selskabs fremførbare underskudssaldo. Da selskabet for 2013-2015 modregnede det påståede underskud, kunne Landsskatteretten ikke efterprøve grundlaget:

Da Landsskatteretten ikke kan tage stilling til selskabets indsigelser vedrørende indkomståret 2011, er der ikke grundlag for ændring af den påklagede afgørelse vedrørende indkomstårene 2013, 2014 og 2015.

Afgørelsen viser retskraftens POSITIVE side: den endelige ansættelse for et år lægges uprøvet til grund som præmis for de følgende år, jf. [afgørelsen](#).

Huslejenævne. I sagen **101-60845** havde nævnet ved afgørelse af 20. december 2022 taget stilling til en forbedringsforhøjelse for nyt køkken og bad. Efter at udlejerens anke var afvist som for sen og boligretten havde stadfæstet afvisningen, fremsendte udlejeren en NY varsling for de samme arbejder. Nævnet afviste at realitetsbehandle: der var tale om de samme arbejder, den tidligere afgørelse havde retskraft, og udlejeren kunne ikke omgå den ved blot at varsle forhøjelsen på ny efter ankefristens udløb. Se [afgørelsen](#).

Forlig som processuel spærring. I **17/01685** fandt et flertal i Tvistighedsnævnet, at et gyldigt forlig indgået i Det faglige udvalg afskar nævnsbehandling efter [erhvervsuddannelseslovens § 63, stk. 2](#), selv om forliget ikke var opfyldt rettidigt; den manglende opfyldelse kunne ikke føre til, at forliget ikke længere ansås for opnået. Flertallet henviste eleven til de fuldbyrdesretlige spor – forlig med eksigibilitetsklausul efter [retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 4](#) eller betalingspåkrav. Et mindretal ville have fremmet sagen. Se [afgørelsen](#). Om retsforligs eksigibilitet efter mægling henvises til [retsmaegling](#).

Det fælles mønster er, at afgørelsens ENDELIGHED – ikke dens form – bærer retskraften, og at en part ikke kan omgå den ved at gentage sit krav i en ny administrativ indpakning.

LOV	Erhvervsuddannelsesloven § 63, stk. 2	Retsplejeloven § 478, stk. 1
	Skatteforvaltningsloven § 14, stk. 1	Skatteforvaltningsloven § 27, stk. 1, 3
	Skatteforvaltningsloven § 35a, stk. 1, 3	
PRAKSIS	Landsskatteretten · Afslag på ekstraordinær genoptagelse af skatteansættelse pga. manglende kompetence og res judicata 08.08.2023 Landsskatteretten · Manglende klage over tidligere indkomstår medfører afslag på underskudsfremførsel i efterfølgende år 24.06.2021 Huslejenævnet · Afvisning af behandling af ny varsling om forbedringsforhøjelse grundet retskraft af tidligere Huslejenævnsafgørelse om samme forbedringer (nyt køkken og bad) 19.12.2024 Tvistighedsnævnet · Afgørelse om afvisning af sag vedrørende uddannelsesaftale efter indgået forlig 01.05.2018	

§ 11 Processuel håndtering: hvordan indsigelsen rejses og afgøres

For praktikerer er timing og form afgørende. Praksis viser et forholdsvis fast forløb.

Indsigelsen skal fremsættes i svarskriftet. [Retsplejelovens § 351, stk. 4](#) er utvetydig: formalitetsindsigelser skal fremsættes i svarskriftet. Søger sagsøgte rettens tilladelse til, at sagens formalitet påkendes særskilt efter [§ 253](#), kan sagsøgte indskrænke sig til i svarskriftet at fremsætte sine formalitetsindsigelser. Fremsættes indsigelsen først senere, kræver det rettens tilladelse efter [§ 358, stk. 2](#), jf. stk. 6 og 7, hvor retten bl.a. kan lægge vægt på, om det er undskyldeligt, at anmodningen ikke er fremkommet tidligere, og om nægtelse vil medføre et uforholdsmæssigt tab.

Særskilt påkendelse er hovedsporet. Efter [§ 253, stk. 1](#) kan retten begrænse forberedelsen eller hovedforhandlingen til ét af sagens spørgsmål, og efter [stk. 2](#) træffe særskilt afgørelse herom. Det er præcis denne fremgangsmåde, Sø- og Handelsretten anvendte i **BS-35041/2021-SHR**, hvor retskraftsspørgsmålet blev afgjort i en delafgørelse, mens sagsomkostningsspørgsmålet blev henskudt til rettens endelige afgørelse efter [retsplejelovens § 322](#). Ordningen har den fordel, at parterne får afklaring på procesforudsætningen, før de investerer i syn og skøn og hovedforhandling.

Instansfølgen kan blive lang. Mela Holding-komplekset illustrerer, at et retskraftsspørgsmål kan gennemløbe hele systemet: fogedret → Vestre Landsret → byret → Østre Landsret (dom af 22. september 2023) → Procesbevillingsnævnets afslag på tredjeinstansbevilling → NY byretssag (**BS-56437/2023-KBH**) → Østre Landsret (**BS-45160/2024-OLR**). Det er en dyr måde at få bekræftet, at sagen allerede var afgjort: selskabet blev pålagt 97.500 kr. i omkostninger i byretten og yderligere 75.000 kr. i landsretten.

Bevisførelse om det tidligere forløb. Retskraftsvurderingen forudsætter i praksis, at retten sætter sig ind i den TIDLIGERE sags påstande, præmisser og bevisførelse. I Mela-sagen lagde byretten netop vægt på "de forklaringer, der blev afgivet for landsretten og præmisserne", og i Molslinjen-sagen var det den tidligere doms egen ordvalg ("den pågældende periode", "den relevante periode"), der afgjorde spørgsmålet. En part, der påberåber sig retskraft, må derfor dokumentere ikke blot domskonklusionen, men det materiale, den hvilede på.

Forhandlingsprincippet ramme. Retten kan ikke tilkende en part mere, end han har påstået, og kan kun tage hensyn til anbringender, som parten har gjort gældende, eller som ikke kan frafalde, jf. [retsplejelovens § 338](#). Netop derfor er det den TIDLIGERE sags påstande og anbringender, der afgrænser retskraftens omfang – og derfor rammer præklusionen dem, der undlod at fremsætte et anbringende, de havde adgang til. Om påstandenes og anbringendernes udformning i øvrigt henvises til [paastande-og-anbringender](#) og om forberedelsens tilrettelæggelse til [hovedforhandling-og-forberedelse](#).

LOV

[Retsplejeloven § 253, stk. 1-2](#)
[Retsplejeloven § 322](#)
[Retsplejeloven § 338](#)
[Retsplejeloven § 351, stk. 4](#)
[Retsplejeloven § 358, stk. 2](#)

PRAKSIS	Landsretten · Landsretten stadfæster afvisning af erstatningskrav efter tidligere fogedsag	18.03.2025
	Sø- og Handelsretten · Delafgørelse om Negativ Retskraft i Sag mellem Molslinjen og Rønne Havn vedrørende Konkurrenceretlige Forhold	24.06.2024
	Byretten · Erstatningssag for ulovlig fogedforretning afvist på grund af retskraft	06.09.2024

§ 12 Sammenfatning: seks spørgsmål til afklaring af den negative procesforudsætning

Praksis lader sig sammenfatte i en checkliste, som besvarer, om en sag skal afvises, udsættes eller fremmes.

1. Er der partsidentitet – materielt bedømt? Universalsuccession ved fusion og aftalt debtorskifte bevarer identiteten (**BS-35041/2021-SHR**, **BS-45160/2024-OLR**). Erhvervelse af et krav ved transport gør erhververen bundet af de domme, der allerede er afsagt om kravet (**V-92-07**). Omvendt kan formelt forskellige parter være identiske, hvis deres interesser er identiske og uadskillelige (**C-381/23**).

2. Er søgsmålsgenstanden den samme? Kravene skal forfølge samme formål bedømt ud fra påstandene. Forskelligt formål (godtgørelse vs. løbende ydelse) eller forskellig myndighedskompetence (national krænkelsessag vs. EUIPO-indsigelse) bryder identiteten (**C-381/23**, **C-226/15**).

3. Hviler kravene på samme faktiske og retlige grundlag? Et fælles faktisk kompleks er ikke nok (**Sag 358/2012**). Men indtaling af en ideel andel med forbehold for forhøjelse dækker HELE kravet (**Sag 54/2021**).

4. Er der en anerkendelsesværdig interesse i særskilt behandling? Er svaret på 1-3 ja, skal den, der vil udstykke kravet, positivt godtgøre en sådan interesse. Rene procesøkonomiske hensyn rækker ikke (**Sag 54/2021**).

5. Hvad afgjorde den tidligere afgørelse FAKTISK? Retskraften rækker til domskonklusionen og de anbringender, der blev eller burde være blevet fremsat (**BS-976/2008-RAN**, **BS-35/2022-HJR**) – men ikke til uforbindende præmisser i en afvisningsdom (**BS-441/2020-HJR**) og ikke til perioder, dommen udtrykkeligt ikke omfattede (**BS-35041/2021-SHR**). Ved berettiget tvivl og risiko for betydeligt retstab udvises tilbageholdenhed.

6. Hvor verserer den konkurrerende sag? Verserer den i Norden, SKAL den danske sag afvises eller udsættes efter [§ 11 i den nordiske domslov](#). Verserer den i en anden EU-medlemsstat, gælder den bindende prioritetsregel i [Bruxelles I-forordningens artikel 29](#), hvor tidspunktet for sagsanlæg fastlægges selvstændigt (**C-29/16**, **C-467/16**, **C-343/22**). Verserer den i et tredjeland, er udsættelse fakultativ efter [artikel 33](#). Er svaret nej til afvisning, kan sagen alligevel udsættes efter [retsplejelovens § 345](#) eller – ved sammenhængende krav – efter [artikel 30](#).

Den samlede linje i praksis er en balance. Litispendens og materiel retskraft er reelle spærringer, som håndhæves håndfast, når identitetskravene er opfyldt – og navnlig over for den, der forsøger at udstykke et krav eller give det en ny retlig indpakning. Men de er ikke elastiske: domstolene strækker dem ikke ud over det, den tidligere sag reelt omfattede, og hvor rækkevidden er tvivlsom, vejer hensynet til en reel prøvelse tungere end procesøkonomien.

LOV

[Bruxelles I-forordningen § 29](#)
[Bruxelles I-forordningen § 30](#)
[Bruxelles I-forordningen § 33](#)
[Lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav § 11](#)
[Retsplejeloven § 345](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesteret: Anvendelse af kreditaftalelovens § 42, stk. 2, afskærer efterfølgende anvendelse af § 41	11.05.2023
	Højesteret · Højesteret stadfæster afvisning af sag om tilbagebetaling af aktieudbytte grundet litispendens	22.03.2022
	Højesteret · Retskraft af afvisningsdom i sag om administrativ frihedsberøvelse i forhold til efterfølgende civil sag	10.12.2020
	Højesteret · Højesterets kendelse om litispendens og afvisning i erstatningssag mod ledelse og revision i ebh-fonden	23.05.2013

EU-Domstolen · Fortolkning af litispendens og sammenhængende krav i sager om underholdspligt efter forordning nr. 4/2009	06.06.2024
EU-Domstolen · Fortolkning af begrebet 'indledende processkrift' i Lugano II-konventionen vedrørende schweiziske betalingspåbud	30.03.2023
EU-Domstolen · Fortolkning af Lugano II-konventionen: Er en obligatorisk schweizisk forligsmyndighed en 'ret' i forbindelse med litispendens?	19.12.2017
EU-Domstolen · Bruxelles I-forordningen og litispendens: Tidspunktet for sagens anlæggelse ved forudgående selvstændig bevisoptagelse (expertise judiciaire)	03.05.2017
EU-Domstolen · Retskraft af en EU-varemærkedomstols afgørelse: Sondring mellem krænkelssag og EUIPO's indsigelsessag (English pink)	20.07.2016
Landsretten · Landsretten stadfæster afvisning af erstatningskrav efter tidligere fogedsag	18.03.2025
Sø- og Handelsretten · Delafgørelse om Negativ Retskraft i Sag mellem Molslinjen og Rønne Havn vedrørende Konkurrenceretlige Forhold	24.06.2024
Sø- og Handelsretten · Kendelse om vidnegodtgørelse trods afmeldt vidne	08.10.2009
Byretten · Kendelse om retskraft af tidligere dom i ad citationssager	17.11.2008

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Bruxelles I-forordningen § 29		Lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav § 11	
Retsplejelovent § 253	stk. 1-2	Retsplejelovent § 345	
Retsplejelovent § 351	stk. 4	Retsplejelovent § 353	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

27 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

4

11.05.2023	Højesteret: Anvendelse af kreditaftalelovens § 42, stk. 2, afskærer efterfølgende anvendelse af § 41	3215-3818
22.03.2022	Højesteret stadfæster afvisning af sag om tilbagebetaling af aktieudbytte grundet litispendens	2565-3055
10.12.2020	Retskraft af afvisningsdom i sag om administrativ frihedsberøvelse i forhold til efterfølgende civil sag	bs-441-2020-hjr
23.05.2013	Højesterets kendelse om litispendens og afvisning i erstatningssag mod ledelse og revision i ebh-fonden	358-2012-- og-og-359-2012

EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL

12

01.08.2025	Prøvelse af CAS-kendelser og effektiv retsbeskyttelse i sportstvister i forhold til EU-ret	C-600/23
07.11.2024	Forbrugerbeskyttelse mod retskraft: Kan en endelig dom om urimelige kontraktvilkår tilsidesættes ved manglende advokatbistand?	C-178/23
06.06.2024	Fortolkning af litispendens og sammenhængende krav i sager om underholdspligt efter forordning nr. 4/2009	C-381/23

18.12.2023	Res judicata og urimelige kontraktvilkår: Grænser for retskraft ved delvise betalingskrav mod forbrugere	C-231/23
30.03.2023	Fortolkning af begrebet 'indledende processkrift' i Lugano II-konventionen vedrørende schweiziske betalingspåbud	C-343/22
07.07.2022	National begrænsning af genoptagelse af endelige domme i lyset af EU-domstolens præjudicielle afgørelser	C-261/21
04.03.2020	Ulovlige omsætningsbaserede afgifter for teletjenester og grænserne for retskraft i EU-retten	C-34/19
29.07.2019	Medlemsstaters erstatningsansvar for domstoles tilsidesættelse af EU-retten og adgangen til fornyet prøvelse ved offentlige udbud	C-620/17
16.01.2019	Tilsidesættelse af regler om litispendens som grundlag for ikke-anerkendelse af retsafgørelser i ægteskabs- og forældreansvarssager	C-386/17
19.12.2017	Fortolkning af Lugano II-konventionen: Er en obligatorisk schweizisk forligsmyndighed en 'ret' i forbindelse med litispendens?	C-467/16
03.05.2017	Bruxelles I-forordningen og litispendens: Tidspunktet for sagens anlæggelse ved forudgående selvstændig bevisoptagelse (expertise judiciaire)	C-29/16
20.07.2016	Retskraft af en EU-varemærkedomstols afgørelse: Sondring mellem krænkelsessag og EUIPO's indsigelsessag (English pink)	C-226/15

LANDSRET TEN · ANKEINSTANS

1

18.03.2025	Landsretten stadfæster afvisning af erstatningskrav efter tidligere fogedsag	9860-11537
------------	--	------------

SØ- OG HANDELSRET TEN · SPECIALRET

3

24.06.2024	Delafgørelse om Negativ Retskraft i Sag mellem Molslinjen og Rønne Havn vedrørende Konkurrenceretlige Forhold	BS-35041/2021-SHR
17.06.2024	Delafgørelse om negativ retskraft: Molslinjens søgsmål mod Rønne Havn om misbrug af dominerende stilling fortsætter	5955-7121
08.10.2009	Kendelse om vidnegodtgørelse trods afmeldt vidne	V-76-07, V-84-07, V-92-07 og V-103-07

BYRET TEN · FØRSTE INSTANS

3

06.09.2024	Erstatningssag for ulovlig fogedforretning afvist på grund af retskraft	9818-11480
07.12.2018	Kendelse om udsættelse af retssag vedrørende byggetilladelses gyldighed grundet verserende klagesager hos Statsforvaltningen og Planklagenævnet	10248-12031
17.11.2008	Kendelse om retskraft af tidligere dom i ad citationssager	6633-7967

LANDSSKATTERET TEN · ADMINISTRATIV KLAGEINSTANS

2

08.08.2023	Afslag på ekstraordinær genoptagelse af skatteansættelse pga. manglende kompetence og res judicata	22-0093740
------------	--	------------

24.06.2021 Manglende klage over tidligere indkomstår medfører afslag på underskudsfræmførsel i efterfølgende år 17-0844597

HUSLEJENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

19.12.2024 Afvisning af behandling af ny varslng om forbedringsforhøjelse grundet retskraft af tidligere Huslejenævnsafgørelse om samme forbedringer (nyt køkken og bad) 101

TVISTIGHEDSNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

01.05.2018 Afgørelse om afvisning af sag vedrørende uddannelsesaftale efter indgået forlig 17/01685

FORARBEJDE Betænkninger

2 referencer

Betænkning nr. 1436/2004: Reform af den civile retspleje III – Adgang til domstolene (Kapitel 2)

nr. 1436 · 2004 · Justitsministeriet

Reform af den civile retspleje IV – Gruppesøgsmål mv.

nr. 1468 · 2005 · Justitsministeriet